

Bogna Wichrowska, Artur Kanclerz, Dorota Maziarka

Interpretacja zmian w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 29 marca 2007 r. dotyczącym jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Na podstawie art. 13 ustawy z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (DzU nr 123, poz. 858 z 2006 r.) [1], zostało wydane rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (DzU nr 61, poz. 417) [2], które weszło w życie 6 kwietnia 2007 r. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi jest od lat dwudziestych ubiegłego wieku systematycznie kontrolowana i oceniana pod względem sanitarnym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Zadanie to wykonuje państwowy powiatowy inspektor sanitarny w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego na podstawie ustawy z 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (DzU nr 122, poz. 855 z 2006 r. z późn. zm.) [3] oraz na podstawie ustawy [1] i rozporządzenia [2]. Rozporządzenie to włączyło do przepisów krajowych zalecenia Unii Europejskiej w zakresie nadzoru nad jakością wody, zawarte w dyrektywie 98/83/WE.

Celem nowelizacji rozporządzenia Ministra Zdrowia z 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda przeznaczona do spożycia przez ludzi (DzU nr 203, poz. 1718) [4] było pełne wdrożenie dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (DzU UE L. 330) [5], zalecającej pełną ochronę zdrowia ludzkiego przed szkodliwymi skutkami wszelkich zanieczyszczeń wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi poprzez zapewnienie, aby była zdrowa i czysta oraz z uwzględnieniem zagrożenia zdrowia.

Do najważniejszych zmian, jakie zostały wprowadzone w rozporządzeniu należą:

- zmiana układu wymagań w odniesieniu do wskaźników jakości wody, zgodnie z zaleceniami dyrektywy,

- poszerzenie zakresu wskaźników objętych monitoringiem przeglądowym (zakres w pełni zgodny z zaleceniami dyrektywy),

- wprowadzenie obowiązku kontroli wewnętrznej przez producentów wody i udostępnianie jej wyników organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej,

- określenie sposobu nadzoru nad laboratoriami, w których wykonywane są badania wody,

- określenie sposobu postępowania w razie przekroczenia dopuszczalnych wartości wskaźników chemicznych o istotnym znaczeniu dla bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów,

- wprowadzenie obowiązku wykonywania badań wody ciepłej w instalacjach budynków zamieszkania zbiorowego, w tym w szpitalach, na obecność bakterii *Legionella* (od 2008 r.).

Przepisy ogólne

Należy podkreślić, że przepisy rozporządzenia [2] odnoszą się jedynie do zbiorowego zaopatrzenia w wodę zgodnie z warunkami określonymi w art. 12 i 13 ustawy [1] oraz zgodnie z definicjami w niej zawartymi. Zbiorowe zaopatrzenie w wodę polega na ujmowaniu, oczyszczaniu i dostarczaniu wody przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne. Rozporządzenie nie dotyczy prywatnych ujęć wody (studni), z wyłączeniem wody pobieranej z indywidualnych ujęć wody bez względu na ilość dostarczanej wody, o ile służy to do działalności handlowej lub publicznej.

Zgodnie z definicją wody zawartej w ustawie [1], termin woda oznacza wodę przeznaczoną do picia, gotowania, przygotowywania żywności lub do innych celów domowych. Należy przez to rozumieć, że w potocznym rozumieniu jest to zimna woda przeznaczona do spożycia oraz ciepła woda użytkowana do celów sanitarno-higienicznych. Rozporządzenie ma na celu określenie wymagań oraz sposobu kontroli zapewniających bezpieczeństwo wody w obu przypadkach.

Bezpieczeństwo zdrowotne wody

Paragraf 2.1. rozporządzenia [2] stanowi, że woda jest bezpieczna dla zdrowia ludzkiego, jeżeli jest wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych i pasożytów w liczbie stanowiącej potencjalne zagrożenie zdrowia ludzkiego, substancji chemicznych w ilościach zagrażających zdrowiu oraz nie ma agresywnych właściwości korozyjnych i spełnia:

- podstawowe wymagania mikrobiologiczne określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia,

- podstawowe wymagania chemiczne określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

Dodatkowe wymagania mikrobiologiczne, organoleptyczne, fizykochemiczne oraz radiologiczne, jakim powinna odpowiadać woda, określa załącznik nr 3 do rozporządzenia, natomiast dodatkowe wymagania chemiczne, jakim powinna odpowiadać woda, określa załącznik nr 4 do rozporządzenia [2].

W porównaniu z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 19 listopada 2002 r. [4] został zmieniony zakres wskaźników określonych w obecnie obowiązującym rozporządzeniu oraz układ tematyczny załączników 1–4, odpowiadający załącznikom 1–2 do poprzedniego rozporządzenia.

Wymagania dotyczące jakości wody

Wprowadzona zmiana układu wymagań w odniesieniu do wskaźników zawartych w rozporządzeniu miała na celu wypełnienie zaleceń dyrektywy Rady 98/83/WE z 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia [5]. Zmiana ta nie polega na ścisłym dostosowaniu przepisów krajowych do wymagań UE, lecz na urealnieniu wymagań w odniesieniu do wskaźników mających bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo zdrowotne wody.

Wymagania mikrobiologiczne

W załączniku 1A określono wymagania mikrobiologiczne, jakim powinna odpowiadać woda. Od tych wymagań nie może być żadnych odstępstw. Muszą być one wypełnione bezwarunkowo. Z powodu wymagań dyrektywy [5] poszerzono zakres wskaźników mikrobiologicznych o wymagania, jakim powinna odpowiadać woda wprowadzana do opakowań jednostkowych. Konfekcjonowanie wody wodociągowej nie było przewidziane w dotychczasowych przepisach krajowych ze względu na bogactwo rodzajów wód mineralnych i źródłanych o bardzo dobrej jakości. Wymagania dotyczące ich jakości uregulowano w odrębnych przepisach. Jednak w przepisach UE taka możliwość jest przewidziana w załączniku 1A dyrektywy [5], a załącznik 1B do rozporządzenia [2] stanowi wdrożenie tych zaleceń. Jednocześnie należy zaznaczyć, że nie ma uregulowania dotyczącego wprowadzania do obrotu takiego produktu, a więc praktycznie produkcja wody wodociągowej w opakowaniach jednostkowych odnosi się do jej dystrybucji tylko w przypadku zaopatrzenia w wodę w sytuacji awaryjnej. W załączniku 1C określono warunki, jakim powinna odpowiadać woda z cystern i zbiorników w przypadku zaopatrzenia w wodę w sytuacji awaryjnej, jak również ze zbiorników służących do przechowywania wody w środkach transportu lądowego, powietrznego lub wodnego. Warunki te do tej pory nie były uregulowane. W odniesieniu do zakresu i częstotliwości badań wody w tych zbiornikach decyzję, w zależności od jakości wody i innych warunków dostawy, podejmuje każdorazowo państwowy powiatowy inspektor sanitarny.

Z uwagi na rosnące zagrożenie epidemiologiczne, ciężki przebieg kliniczny i wzrost rejestrowanej liczby zachorowań spowodowanych przez bakterie z rodzaju *Legionella* kolonizujące instalacje wody ciepłej, wprowadzono obowiązek badania w tym kierunku wody ciepłej w budynkach zamieszkania zbiorowego od 1 stycznia 2008 r., przyjmując jako wartość dopuszczalną <100 jtk/100 cm³ wody (zał. 1D). Dotyczy to przede wszystkim zamkniętych zakładów opieki zdrowotnej, w tym szpitali, oddziałów, w których przebywają chorzy o obniżonej odporności oraz oddziałów intensywnej opieki medycznej, ponadto domów opieki, internatów, hoteli. Obecnie badania te wykonywane są na zlecenie właściciela lub zarządzającego obiektem wyłącznie w przypadku podejrzenia zagrożenia epidemicznego. Odsunięcie w czasie obowiązku tych badań do 2008 r. ma na celu przygotowanie laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej do ich wykonywania. Kontrole te będą realizowane w ramach nadzoru zgodnie z ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Minimalną częstotliwość pobierania próbek wody ciepłej oraz procedury postępowania w zależności od wyników badania bakteriologicznego zostały określone w załączniku nr 7 do rozporządzenia [2]. Konsekwencją wprowadzonych regulacji będzie wzrost wydatków inspekcji sanitarnej na badania, stąd duże znaczenie ma właściwe wytypowanie obiektów, w których mają one być

przeprowadzane, uwzględniające przede wszystkim stopień zagrożenia epidemicznego oraz realne możliwości finansowania tego zadania. W przypadku przekroczenia wartości dopuszczalnych koszt badań ponosi podmiot odpowiedzialny za kontrolowany obiekt. Dotyczy to także badań kontrolnych, wykonywanych po wykryciu nieprawidłowości, mających ocenić skuteczność podjętych działań naprawczych i wykazać zgodność jakości wody z wymaganiami.

Dotychczasowe obserwacje wskazują, że niezależnie od czasu użytkowania urządzeń i instalacji ciepłej wody, stałe dotrzymanie temperatury 55 °C w całej instalacji eliminuje zagrożenie związane z kolonizacją instalacji przez bakterie z rodzaju *Legionella*. Z tego powodu rozważane jest opracowanie procedury kontrolnej, uwzględniającej monitorowanie temperatury wody ciepłej jako podstawowego elementu nadzoru nad zagrożeniem związanym z bakteriami z rodzaju *Legionella*. Jednocześnie należy poinformować właścicieli lub zarządzających obiektami, w których warunki te nie są dotrzymane, o zagrożeniach zdrowotnych i konsekwencjach epidemicznych, mogących wynikać z wadliwych rozwiązań technicznych.

Należy podkreślić, że obecnie notuje się wiele odwołań małych przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, nie będących w stanie pokryć kosztów badań stwierdzających jakość wody w ich obiekcie czy instalacji, która jest niezgodna z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu [2]. Ponieważ nie ma możliwości zwolnienia z opłat za złe wyniki badań, gdyż jest to sprzeczne z przepisami art. 36 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej [3], dlatego lepiej wydać pieniądze na poprawę stanu instalacji lub jakości wody, niż na badania, które tylko stwierdzą tę złą jakość wody, ale nie wpłyną na poprawę sytuacji.

Wymagania chemiczne

Wymagania chemiczne, jakim powinna odpowiadać woda określa załącznik nr 2 do rozporządzenia [2]. Zmiana układu wskaźników fizyczno-chemicznych była spowodowana dostosowaniem krajowych przepisów do zaleceń UE. Obecny układ załączników nr 2 i 3 do rozporządzenia jest całkowicie zgodny z załącznikami nr 1 dyrektywy, odpowiednio w częściach B i C [5]. Gdyby pozostał dawny – rozszerzony – układ załącznika nr 2, w krajowym systemie ocen jakości wody bardzo ostro, pod względem wystąpienia zagrożenia, należałoby analizować wszystkie wskaźniki zawarte w załączniku nr 2 nieobowiązującego już rozporządzenia [4]. Dla wszystkich tam wyszczególnionych wskaźników, w przypadku przekroczenia wartości określonych w wymaganiach, przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne musiałyby ubiegać się o odstępstwo u organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Obecnie liczbę wskaźników ograniczono do 26 pozycji wyszczególnionych w dyrektywie [5], a uznanych przez ekspertów unijnych za stanowiące bezpośrednie zagrożenie zdrowia mieszkańców. Obowiązkiem krajów członkowskich jest przekazywanie UE wyników oceny jakości wody, ze szczególnym uwzględnieniem przekroczeń w odniesieniu do tej grupy wskaźników.

Parametry wskaźnikowe określone w dyrektywie w załączniku 1C, jakim powinna odpowiadać woda, określa załącznik nr 3 do rozporządzenia. Zostały one ustalone w celu sprawdzenia, czy woda spełnia wymagania określone w rozporządzeniu, jak również pozyskania informacji dotyczących skuteczności oczyszczania wody, a zwłaszcza jej dezynfekcji.

W przypadku przekroczenia wartości dopuszczalnych, określonych w załączniku nr 3, państwowy powiatowy inspektor sanitarny może dopuścić warunkowo wodę do spożycia po ocenie akceptowalności wskaźników organoleptycznych oraz rozważeniu stopnia zagrożenia zdrowia konsumentów.

Wymagania, jakim powinna odpowiadać woda poddana procesom oczyszczania i dezynfekcji określa załącznik nr 4 do rozporządzenia [2]. Z wyszczególnionych w nim substancji, obowiązkowo muszą być monitorowane tylko dezynfektanty, i to tylko te, które są stosowane w danej technologii oczyszczania wody. Wartości pozostałych wskaźników określono w celu ułatwienia oceny prawidłowości procesów oczyszczania wody, określając NDS substancji o właściwościach rakotwórczych lub toksycznych.

Do najważniejszych regulacji zawartych w znowelizowanym rozporządzeniu należy poszerzenie wskaźników mikrobiologicznych, fizycznych i chemicznych, na których badaniu opiera się ocenę przydatności wody do spożycia. Wskaźniki wymagające systematycznie powtarzanej oceny, w zależności od częstości z jaką są oznaczane, wchodzą w zakres monitoringu kontrolnego i przeglądowego. Wskaźniki niezbędne do oceny jakości wody i ich wartości dopuszczalne nie uległy zasadniczym zmianom, w porównaniu z poprzednim rozporządzeniem. O ile jednak w dotychczasowym rozporządzeniu wskaźniki objęte monitoringiem kontrolnym były zgodne z zaleceniami dyrektywy, to zakres monitoringu przeglądowego wody przeznaczonej do spożycia uwzględniał jedynie wybrane wskaźniki, w przypadku których przekroczenia dopuszczalnych stężeń występowały w Polsce najczęściej i wiązały się z możliwym zagrożeniem zdrowia ludzi. Były to arsen, benzo(a)piren, suma WWA, bromodichlorometan, chloroform, suma THM, chrom, kadm, ołów oraz fluorki.

W związku z zarzutem misji inspektorów FVO (Food and Veterinary Office), kontrolujących zakłady produkujące żywność, że badania wody są niezgodne z wymaganiami dyrektywy 98/83/WE, należy zwrócić uwagę, aby jakość wody w takich zakładach była badana w pełnym zakresie monitoringu przeglądowego, ze szczególnym uwzględnieniem pestycydów. Należy również podkreślić, że w projektowanym budżecie zakładu wodociągowego na 2008 r. należy uwzględnić koszt oznaczania wszystkich wskaźników do tej pory nieobjętych monitoringiem przeglądowym. Jest to bardzo ważne, gdyż wykonanie oznaczeń WWA czy pestycydów nie jest możliwe w większości laboratoriów i w związku z tym będą one musiały być zlecone laboratorium specjalistycznym. Należy również przeanalizować, jakie pestycydy są stosowane na obszarze objętym nadzorem właściwego terenowo państwowego inspektora sanitarnego w celu oznaczenia tych, które stanowią obecne zagrożenie zdrowia, a nie historycznie stosowanych preparatów.

Kontrola wewnętrzna

Za jakość wyprodukowanej wody odpowiada jej producent, czyli przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, lub podmiot spełniający taką rolę zgodnie z ustawą [1]. Organ kontrolny tylko sprawdza jakość wody w celu oceny jej zgodności z wymaganiami. Podstawowym błędem organów kontrolnych jest przejmowanie odpowiedzialności za jakość wody. Rolą producenta jest ustalenie przyczyny złej jakości wody, zlecenie

specjalistycznej firmie opracowania przedsięwzięć naprawczych, harmonogramu ich realizacji oraz określenia możliwych do uzyskania w okresie przejściowym wartości wskaźników, które są niezgodne z wymaganiami. Rolą właściwego państwowego inspektora sanitarnego jest przeanalizowanie zagrożeń zdrowotnych wynikających z przekroczenia wartości wskaźników niezgodnych z wymaganiami, ocena prawidłowości zaproponowanych rozwiązań, czasu narażenia oraz bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi pijących wodę zanieczyszczoną, a następnie na podstawie wiedzy, doświadczenia i praktyki zawodowej zaakceptowanie lub skorygowanie propozycji przedstawionych przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne. Jak wynika z wielu przykładów, działania naprawcze prowadzone własnymi siłami przedsiębiorstwa w większości przypadków nie odnoszą skutku lub są krótkotrwałe.

Zbiorowe zaopatrzenie mieszkańców w wodę jest zadaniem własnym gminy zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy [1]. Ona też jest bardzo często organem założycielskim przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego. Państwowa Inspekcja Sanitarna nie powinna ulegać presji władz samorządowych i wyręczać ich w działaniu poprzez podpowiadanie rozwiązań, za które w razie braku ich skuteczności obwinia się organ kontrolny. Pozyskiwanie funduszy na działania naprawcze także jest rolą gminy. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny zgodnie z właściwościami ma ocenić jakość wody i poinformować o niej władze gminy i konsumentów, z uwzględnieniem zagrożeń zdrowotnych wynikających z występowania zanieczyszczeń oraz udzielając porad konsumentom, jak zminimalizować negatywne skutki złej jakości wody.

Kontrolę wewnętrzną zgodnie z art. 5 ust. 1a ustawy [1] obowiązany jest prowadzić producent wody na własny koszt. Procedury dotyczące całokształtu działań wykonywanych w ramach kontroli wewnętrznej ustala producent. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej interesują zadania realizowane w ramach kontroli wewnętrznej w zakresie monitorowania jakości wody. Jest bardzo ważne, aby ustalenie harmonogramu, zakresu badań, punktów i częstości pobierania próbek były uzgodnione pomiędzy państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym a przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym. Zasadą powinno być takie ustalenie zadań, aby cały obszar zaopatrzenia w wodę był objęty kontrolą. Jednocześnie nie oznacza to, że działania przedsiębiorstwa i inspekcji mają się dublować w odniesieniu do wymagań rozporządzenia [2]. Nie mogą też się pokrywać lub pozostawiać pustych, nieobjętych nadzorem, obszarów. Istotą jest poprawne działanie podejmowane przez obie zainteresowane strony w uzgodnieniu i pełnej współpracy, w celu uzyskania jak najlepszej jakości wody z korzyścią dla konsumenta. Zadaniem organu kontrolnego jest doprowadzenie do uzyskania jak najlepszej jakości wody i wspieranie producenta w dążeniu do doskonałości, nie zaś przyłapywanie go na niedociągnięciach i karanie. Częstość kontroli wykonywanych przez organ inspekcyjny jest w gestii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego i zależy od jakości wody, prawidłowości badań prowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej, zgodności badań kontroli wewnętrznej z kontrolą wykonaną przez inspekcję, wyników badań biegłości, rodzaju zanieczyszczeń, częstości sytuacji awaryjnych oraz od liczby ludności zaopatrywanej w wodę. W przypadku uzyskania przez producenta dobrej jakości wody, działania kontrolne dokonywane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej można ograniczyć do minimum. W przypadku udzielenia przez organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej odstępstwa od dopuszczalnych wartości

lub też warunkowego dopuszczenia wody do spożycia, na czas tego odstępstwa bądź dopuszczenia, oceny jakości wody dokonuje się na warunkach określonych w decyzji.

Nadzór nad laboratoriami

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków [1] badania wody mogą wykonywać laboratoria PIS lub inne laboratoria o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonym przez PIS. Stacje sanitarno-epidemiologiczne wykonują badania laboratoryjne w zakresie nadzoru sanitarnego, działając w zintegrowanym systemie badań laboratoryjnych. Przez zintegrowany system badań laboratoryjnych należy rozumieć jednolity sposób wykonywania badań laboratoryjnych w zakresie określonym w przepisach o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Jeśli chodzi o inne laboratoria, to największą ilość badań z uwagi na znaczną produkcję wody wykonywać będą duże przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, na ogół dysponujące własnym zapleczem laboratoryjnym. Mniejsi producenci wody, nie mający takich możliwości i wykonujący mniej liczne badania, będą zmuszeni do korzystania z usług laboratoriów zewnętrznych. Z uwagi na znaczenie wyników badań do oceny bezpieczeństwa wody konieczne jest, aby były one miarodajne i wiarygodne. Z tego powodu niedopuszczalne jest wykonywanie badań w przypadkowych placówkach, lecz jedynie w laboratoriach zatwierdzonych przez PIS na podstawie udokumentowanego systemu jakości wykonywanych analiz wody. Procedura zatwierdzenia laboratorium, odnawiana co rok, wymaga przedstawienia zaświadczenia o przeszkoleniu próbkobiorcy przez organy PIS, informacji dotyczącej zakresu badań i charakterystyki metod badawczych, potwierdzenia i wyników udziału w badaniach międzylaboratoryjnych. Ponadto w uzasadnionych przypadkach właściwy terenowo inspektor sanitarny lub osoba przez niego upoważniona przed podjęciem decyzji może dokonać wizytacji danego laboratorium. Na zatwierdzenie laboratorium jest roczne *vacatio legis*, a na udział w badaniach międzylaboratoryjnych dwuletnie.

Należy zaznaczyć, że obecnie nie ma obowiązku, w żadnych przepisach unijnych ani krajowych, posiadania akredytacji przez laboratoria wykonujące badania monitorujące jakość wody. Jest takie wymaganie wewnętrzne Głównego Inspektora Sanitarnego w odniesieniu do laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Nie odnosi się ono do innych laboratoriów. Wymaganie to nie może by przenoszone przez pracowników organów inspekcyjnych na inne laboratoria.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej mają obowiązek kontrolowania prawidłowości wykonywanych badań, ale bez możliwości narzucania innym laboratoriom poddania się kosztownemu procesowi akredytacji. Oprócz tego należy właściwie rozumieć znaczenie akredytacji, a przede wszystkim jej zakres. Nie można mieć pełnego zaufania do wyników badań wody wykonanych przez laboratorium akredytowane w zakresie np. 300 wskaźników, z czego zaledwie np. 3 będą oznaczane zgodnie z charakterystyką metod określoną w monitoringu wody, podobnie jak do laboratorium, które oznacza cały zakres niezbędny do monitoringu wody, ale bez prowadzenia stosownych sprawdzeń, wzorcowań, powtórzeń badań itd., które są wymagane w systemie zarządzania jakością badań zgodnie z PN/EN-ISO/IEC 17025:2005. Odnosi się to

również do laboratorium mającego akredytację w zakresie monitoringu jakości wody, ale dotyczącą zaledwie kilku wskaźników. Nie chodzi tu o słowo akredytacja, tylko o wiarygodność wykonywanych badań monitoringowych. Nie oznacza to jednak, że pracownicy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej mają uprawnienia do kontrolowania laboratoriów w odniesieniu do prawidłowości wykonywania działań zgodnie z systemem zarządzania jakością. Te kompetencje ma w kraju jedynie Polskie Centrum Akredytacji. Zatwierdzenie innych laboratoriów nie może więc być działaniem wkraczającym w uprawnienia PCA. Celem tych działań jest wysoka jakość pozyskiwanych w ramach kontroli wewnętrznej wyników badań monitoringowych. Jeśli natomiast laboratorium ma akredytację w wymaganym przez monitoring zakresie, to sprawa zatwierdzenia laboratorium powinna być automatyczna, bez zbędnego wnikania w przedstawioną dokumentację. Prawidłowość badań wykonanych przez dane laboratorium gwarantuje instytucja do tego uprawniona i mająca certyfikowanych audytorów i ekspertów do wykonywania tych zadań, czyli PCA.

Należy jednak podkreślić, że po wpisaniu laboratorium do rejestru laboratoriów zatwierdzonych, uprawnienia do wykonywania przez dane laboratorium usług innym podmiotom odnosi się tylko do zatwierzonego zakresu badań. Innymi słowy – laboratorium akredytowane lub zatwierdzone przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej do badań wyłącznie w zakresie monitoringu kontrolnego nie może świadczyć usług innym podmiotom w zakresie monitoringu przeglądowego. Do własnych celów może oczywiście wykonywać badania w pełnym zakresie, ale wykonywanie usług innym podmiotom jest związane tylko i wyłącznie z potwierdzeniem posiadanych kompetencji. Istotą tych działań jest umożliwienie podmiotom nie mającym laboratorium możliwości wyboru laboratorium wiarygodnego i świadczącego usługi na najwyższym poziomie. Konkurencyjność tych laboratoriów ma doprowadzić do jak najwyższej jakości wykonywanych badań.

Kolejny problem związany z zatwierdzaniem laboratoriów dotyczy laboratoriów zatwierdzonych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przed ukazaniem się rozporządzenia [2]. W takim przypadku powtórne zatwierdzenie, czy też ponowne zatwierdzenie powinno się odbyć niejako automatycznie, na podstawie wystąpienia zainteresowanego laboratorium z wnioskiem o zatwierdzenie, do którego będzie dołączone już uprzednio uzyskane zatwierdzenie, bez konieczności ponownego przechodzenia całego procesu zatwierdzającego i bez ponownego gromadzenia, rozpatrywania i sprawdzania wymaganej przepisem dokumentacji.

Roczne *vacatio legis* na zatwierdzenie laboratorium nie oznacza, że przez ten rok nie należy niczego robić w tej sprawie. Jest ono potrzebne tym laboratoriom, które nie dopełniły dotąd obowiązku udokumentowania swoich działań w postaci posiadania właściwych procedur i prowadzenia dokumentacji, aby miały czas na wykonanie tych zadań. To samo dotyczy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jeśli chodzi o szkolenie próbkobiorców i prowadzenie rejestrów zarówno próbkobiorców, jak i zatwierdzonych laboratoriów do badań monitoringowych. Te organy, które prowadziły działania od 2001 r. zgodnie z zapisami ustawy [1] prowadzą je dalej, jedynie uaktualniając swoje postępowanie. Te organy natomiast, które dotąd nie dopełniły obowiązku nałożonego ustawą lub dokonały go w niepełnym wymiarze, mają rok na skorygowanie swoich działań.

Odstępstwa i dopuszczenia warunkowe

Zgodnie z art. 13 ust. 9 ustawy [1], w rozporządzeniu [2] bardzo szczegółowo określono sposób postępowania podmiotów produkujących wodę przed organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej w razie stwierdzenia przekroczenia dopuszczalnych wartości wskaźników chemicznych o istotnym i bezpośrednim znaczeniu dla bezpieczeństwa wody i zdrowia konsumentów, określonych w zał. 2. Przyjęte regulacje są zgodne z zaleceniami dyrektywy [5] zawartymi w art. 8 oraz zał. 1B. Procedura udzielania odstępstw ma na celu umożliwienie podmiotom produkującym wodę stopniową poprawę jakości wody i dochodzenie do wartości wymaganych przez rozporządzenie [2] czy dyrektywę [5]. Naczelnym zadaniem w tym postępowaniu jest ochrona ludzi przed możliwymi negatywnymi skutkami zdrowotnymi nieodpowiedniej jakości wody. Mogłoby się wydawać, że najprostszym rozwiązaniem byłby zakaz korzystania z wody, w której są przekroczone dopuszczalne wartości wskaźników zawartych w zał. 2. Jest to podejście nierealne zarówno w aspekcie możliwości zaopatrzenia ludności w wodę, jaki i skali zagrożenia zdrowotnego, które wymaga indywidualnej oceny w każdym przypadku i zależy od:

- rodzaju substancji i jej specyficznych właściwości toksykologicznych,
- stężenia i stopnia przekroczenia stężenia dopuszczalnego,
- czasu ekspozycji na zwiększone stężenie danej substancji w wodzie przeznaczonej do spożycia,
- narażenia populacji na daną substancję z innych źródeł,
- współistniejącego narażenia na inne substancje toksyczne, zwłaszcza za pośrednictwem wody przeznaczonej do spożycia.

Producent wody w przypadku niespełnienia wymagań określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia [2] występuje do terenowo właściwego inspektora sanitarnego o tzw. zgodę na odstępstwo, przedstawiając wniosek, który zawiera informacje dotyczące przyczyn nieodpowiedniej jakości wody, wskaźników przekraczających dopuszczalne wartości stężeń wraz z wykazem wyników ich analiz w wodzie z ostatnich 3 lat, proponowane maksymalne wartości stężeń parametrów na czas trwania odstępstwa i maksymalny czas jego trwania. Niezbędnym elementem wniosku do określenia możliwych skutków odstępstwa są dane o wielkości obszaru, którego ma dotyczyć odstępstwo, liczby ludności na tym terenie, dobowej produkcji wody oraz ewentualnych przedsiębiorstwach produkujących żywność, których może dotyczyć odstępstwo. Konieczna jest także informacja na temat planowanych działań naprawczych, ich przewidywanego harmonogramu, oceny ich kosztów i wskazania źródeł finansowania. Wniosek powinien także zawierać program kontroli podjętych działań naprawczych.

Zgoda na pierwsze odstępstwo udzielana jest przez państwowego powiatowego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego, na okres nie dłuższy niż trzy lata. W czasie sześciu miesięcy przed upływem terminu odstępstwa przedsiębiorstwo, które o nie występowało, przekazuje sprawozdanie z wyników podjętych działań naprawczych. W razie niepowodzenia może ono złożyć wniosek o drugie odstępstwo, którego czas trwania również nie może przekroczyć trzech lat. Zgodę na drugie odstępstwo wydaje państwowy wojewódzki inspektor sanitarny, zawiadamiając o niej w ciągu dwóch

tygodni Głównego Inspektora Sanitarnego, który z kolei zobowiązany jest w ciągu miesiąca poinformować o niej Komisję Europejską. Analogicznie jak w przypadku pierwszego odstępstwa, przedsiębiorstwo ubiegające się o jego przyznanie w okresie do sześciu miesięcy przed upływem terminu drugiego odstępstwa składa państwowemu powiatowemu lub państwowemu granicznemu inspektorowi sanitarnemu sprawozdanie z realizowanych działań naprawczych. Jeśli nie pozwoliły one na uzyskanie poprawy jakości wody, możliwe jest wystąpienie do państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego o zgodę na trzecie odstępstwo. Stosowny wniosek przekazywany jest następnie Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu, który kieruje go do rozpatrzenia przez Komisję Europejską. Jeśli wniosek uzyska jej akceptację, Główny Inspektor Sanitarny może udzielić trzeciej (ostatniej) zgody na odstępstwo, również maksymalnie na trzy lata.

Należy podkreślić, że omawiana procedura, ściśle nadzorowana i ograniczona w czasie, ma zastosowanie wyłącznie w odniesieniu do wskaźników chemicznych, mających istotny wpływ na bezpieczeństwo zdrowotne wody, wymienionych w załączniku nr 2 do rozporządzenia [2], a ponadto wyłącznie w sytuacji, gdy uzyskanie poprawy jakości wody nie jest możliwe w ciągu 30 dób. Z oczywistych powodów nie obejmuje ona wskaźników mikrobiologicznych, w przypadku których nawet jednorazowe spożycie wody nie spełniającej wymagań, czyli zawierającej mikroorganizmy chorobotwórcze, może prowadzić do zachorowań. Procedurę udzielania zgody na odstępstwo nie podlegają także wskaźniki, w przypadku których określono stężenia dopuszczalne nie z powodu zagrożenia zdrowia ludzi w razie ich przekroczenia, lecz z uwagi na możliwy niekorzystny wpływ na barwę, zapach lub mętność wody i tym samym ocenę jej jakości przez konsumentów.

Należy podkreślić, że wszystkie wymagania określone w par. 21 ust. 3 rozporządzenia [2] odnoszą się do podmiotu produkującego wodę. Nie jest sprawą organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej poszukiwanie danych do udzielenia odstępstwa od wymaganych wartości wskaźników w przypadku ich przekroczenia. Opracowany system wymagań ma na celu wymuszenie profesjonalnego podejścia do poprawy jakości wody przez jej producentów. Do tej pory podmioty produkujące wodę często podejmowały działania wyrwykowe lub zastępcze, tłumacząc się brakiem możliwości, zaś organy założycielskie nie przyznawały koniecznych funduszy, mając zawsze inne poważniejsze potrzeby do zrealizowania. Działło się to przy akceptacji organów inspekcji w postaci w nieskończoność przedłużanych zgód na warunkowe dopuszczenie wody do spożycia. Obecnie podstawowym obowiązkiem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest uświadomienie zarówno władzom gmin, jak i podmiotom produkującym wodę zmianę podejścia do sprawy zagrożenia zdrowotnego wynikającą z przepisów UE i konieczności podjęcia przez nich skutecznych działań naprawczych. Można i trzeba na ten cel uzyskać środki z funduszy restrukturyzacyjnych. Jest to zadanie własne gminy i podmiotu produkującego wodę. Organ kontrolny może tylko służyć oceną zagrożeń zdrowotnych wynikających z występujących w wodzie zanieczyszczeń, jak również uzasadnieniem merytorycznym podjęcia konieczności takich działań. Oprócz tego organ inspekcyjny może nałożyć na podmiot kari administracyjnej w przypadku nie wystąpienia do inspekcji o udzielenie odstępstwa. Ponadto należy uświadomić podmiotom produkującym wodę, że nastąpił znaczny

wzrost świadomości społecznej konsumentów w zakresie praw do zdrowej i bezpiecznej wody do spożycia oraz firm korzystających z wyprodukowanej wody na zasadzie odbiorcy usług podpisujących konkretną umowę. Zarówno podmioty fizyczne, jak i prawne w przypadku dostarczenia wody niezgodnej z warunkami zawartymi w umowie mają prawo do wystąpienia na drogę sądową o odszkodowanie za poniesione straty produkcyjne oraz prawo do renegotjacji cen wody. Takie rozprawy sądowe są coraz częściej prowadzone i wygrywane przez odbiorców usług wodociągowych.

Ponieważ procedura ubiegania się o odstępstwo jest obecnie bardzo poszerzona i wymaga przedstawienia projektu działań naprawczych, wyceny kosztów i wdrożenia źródeł finansowania, należy jak najszybciej podjąć działania opisujące stosowane kroki w celu uzyskania środków z funduszy restrukturyzacyjnych na modernizację wodociągów lub renowację sieci wodociągowych, w celu wyprodukowania wody zgodnej z wymaganiami rozporządzenia [2]. Konsekwencją zarówno w przypadku braku poprawy jakości wody, jak i nieuzyskania zgody na odstępstwo będą:

– kary dla Polski ze względu na dostarczanie konsumentom wody niezgodnej z wymaganiami UE,

– zamknięcie wodociągu przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej,

– konieczność zapewnienia przez organy samorządowe zaopatrzenia ludności w wodę pochodzącą z innych ujęć.

W ciągu roku wszystkie przedsiębiorstwa, których woda nie spełnia wymagań jakościowych, muszą uzyskać odstępstwo od wymagań, na podstawie odpowiednio przygotowanej dokumentacji. Wydaje się, że jest to bardzo ważny moment, aby podjąć stosowne decyzje dotyczące restrukturyzacji wodociągów w kraju i pozyskania na nią unijnych środków. Małe wodociągi w większości przypadków nie będą w stanie nawet do 2016 r. tak poprawić jakości wody, aby spełniała unijne wymagania. Tylko duże konsorcja wodociągowe mogą zrealizować te zadania. Dodatkowo należy podkreślić, że przewidywane w projekcie zmiany będą wymagały przygotowania się przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych do pełnej kontroli laboratoryjnej produkowanej wody. Nie jest możliwe, aby małe wodociągi mogły objąć swój wyrób własnym nadzorem laboratoryjnym w pełnym zakresie monitoringu (wszystkie wskaźniki w załącznikach nr 1, 2 i 3 do rozporządzenia [2]). Jest to kolejny poważny problem, wymagający kompleksowego rozwiązania w skali kraju, a nie w odniesieniu do poszczególnych lokalnych wodociągów.

Nadzór nad materiałami przeznaczonymi do kontaktu z wodą oraz technologiami oczyszczania i dezynfekcji wody

Przepisy dotyczące tego zagadnienia zawarte są w par. 18 i 19 rozporządzenia [2]. Wyroby lub materiały przeznaczone do kontaktu z wodą oraz urządzenia, preparaty i technologie stosowane do oczyszczania i dezynfekcji wody nie mogą powodować przenikania do wody substancji mogących stanowić zagrożenie zdrowia ludzi lub też powodować pogorszenia jej cech organoleptycznych. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oceniają jakość wyrobów zgodnie z art. 12, ust. 2 i 3 ustawy [1]. Do podstawowych obowiązków właściwych

organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej należy kontrola wyrobów wprowadzanych do obrotu oraz prowadzenie postępowań administracyjnych w tym zakresie. Wszystkie dotychczas prowadzone działania w zakresie nadzoru nad wyrobami należy prowadzić tak jak do tej pory, z rozszerzeniem o konieczność przeprowadzenia badań kontrolnych przed oddaniem obiektu, urządzenia, instalacji lub części instalacji do użytku. Badania kontrolne mają dotyczyć nie wyrobu (luzem) lub badania wykonanego jako dopuszczeniowe w trakcie wydawania oceny higienicznej wyrobu, lecz mają to być badania kontrolne wody po kontakcie z zainstalowanym wyrobem, pozwalające na stwierdzenie zgodności jej jakości z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu [2] – w taki sam sposób, jak to ma miejsce przy odbiorze obiektu lub urządzeń czy instalacji po awarii. Ponadto właściwy państwowy powiatowy inspektor sanitarny ma obowiązek prowadzić wykaz wydanych ocen wyrobów, a także wykaz wskaźników, które wymagają monitorowania w wodzie dostarczanej odbiorcom, np. oznaczanie stężenia ołowiu w wodzie przesyłanej rurami z PVC. Podobnie zostały rozszerzone zadania właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w zakresie wydawania zgód na nowe technologie.

W dalszym ciągu praktycznie jedynymi jednostkami wydającymi oceny higieniczne są upoważniony przez Ministra Zdrowia do tych zadań Państwowy Zakład Higieny oraz Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. Ponieważ dotychczas nie zostały opracowane wspólnotowe przepisy w tym zakresie (EAS), poszczególne kraje dokonują ocen materiałów na podstawie własnych uregulowań krajowych. Nie zostały również wypracowane przepisy wzajemnie uznające swoje dopuszczenia. Zastosowanie wyrobów do kontaktu z wodą nie może pozostać bez nadzoru, dlatego wszelkie działania w tym zakresie odbywają się na zasadzie procedur wewnętrznych Państwowego Zakładu Higieny i ustawy [8]. Do momentu wypracowania międzynarodowego systemu ocen wyrobów kontaktujących się z wodą lub też notyfikowania krajowego trybu dopuszczeń, wszelkie działania producentów i dystrybutorów dotyczące tych wyrobów powinny się odbywać na dotychczasowych zasadach.

Dostęp do informacji o jakości wody

Zgodnie z par. 20 rozporządzenia [2] konsumenci uzyskują informację o jakości wody zgodnie z przepisami o dostępie do informacji publicznej. Organy inspekcyjne, samorządowe i producenci wody powinni się zapoznać z tym przepisem, gdyż zmienia on dotychczasowy sposób podejścia do przekazywania informacji. Wszystkie te trzy jednostki są zobowiązane, w zależności od swoich właściwości, przekazywać informację o jakości wody, zagrożeniach, sytuacjach awaryjnych, podejmowanych działaniach naprawczych i harmonogramach ich realizacji.

Informacje organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej powinny zawierać ocenę zagrożeń zdrowotnych wynikających z występujących w wodzie zanieczyszczeń, porady dotyczące postępowania konsumentów w sytuacjach awaryjnych oraz informacje o możliwości poprawy jakości wody przy użyciu dostępnych środków, a także zalecenia minimalizujące zagrożenie zdrowia ludzi.

Przewidywane zmiany prawne w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody

Ze względu na trudności w sprawowaniu nadzoru nad jakością wody przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, spowodowane lukami legislacyjnymi, Główny Inspektorat Sanitarny podjął prace nad projektem ustawy o bezpieczeństwie zdrowotnym wody [9]. Celem ustawy jest opracowanie przepisów umożliwiających sprawowanie pełnego nadzoru nad jakością wody w aspekcie zagrożenia zdrowia i życia nie tylko konsumentów, ale także użytkowników następujących rodzajów wód: wody przeznaczonej do spożycia, wody w basenach kąpielowych i kąpieliskach oraz wody technicznej w aspekcie zagrożenia związanego z występowaniem bakterii z rodzaju *Legionella*.

Obecnie nadzór nad jakością wody w budynkach polega na sprawdzeniu przez organ inspekcyjny, czy jakość wody w zaworze czerpalnym u konsumenta jest zgodna z wymaganiami rozporządzenia [2]. W przypadku niezgodności pojawia się problem z ustaleniem, na kogo należy wydać decyzję dotyczącą doprowadzenia jakości wody do stanu zgodnego z wymaganiami. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne odpowiada za jakość wody tylko do wodomierza głównego u odbiorcy usług. Za jakość wody w dalszym odcinku instalacji wodociągowej odpowiada właściciel lub administrator obiektu. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne we własnym interesie powinno zamontować przed wodomierzem głównym zawór umożliwiający pobranie próbek wody do badań, na podstawie których może być jednoznacznie ustalona odpowiedzialność właściwego podmiotu za pogorszenie jakości wody.

Luki legislacyjne w przepisach budowlanych pozwalają inwestorowi na dowolność w wyborze materiałów, z których są wykonane instalacje wodociągowe w budynkach. Nadzór ze strony organów kontrolnych dotyczy tylko jakości wody w już zamontowanej instalacji wodociągowej, natomiast brakuje przepisów dotyczących konieczności opiniowania pod względem zdrowotnym instalacji na etapie projektu przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Prócz tego zarówno w sieciach, jak i instalacjach wodociągowych powinny być zamontowane zawory pozwalające na ustalenie, kto jest odpowiedzialny za niewłaściwą jakość wody.

Obowiązek wewnętrznej kontroli jakości wody zgodnie z ustawą [1] spoczywa jedynie na przedsiębiorstwie wodociągowo-kanalizacyjnym oraz podmiotach prowadzących działalność polegającą na publicznym zaopatrzeniu w wodę. Projektowana ustawa rozszerza nadzór również na instalacje wewnątrz budynków oraz nakłada obowiązek prowadzenia kontroli wewnętrznej nie tylko przez producentów wody, ale także właścicieli i zarządzających nadzorowanymi obiektami, w których użytkowana jest woda, jak baseny kąpielowe lub kąpieliska.

W Polsce nie ma systemu nadzoru nad materiałami i wyrobami kontaktującymi się z wodą, obejmującego również odpowiedzialność producenta. Obecnie nadzór ten sprawowany jest poprzez wydawanie atestów higienicznych, dotyczących określonego wyrobu oraz oceny właściwego terenowo państwowego powiatowego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego, czy jakość wody po kontakcie z danym wyrobem nie uległa pogorszeniu. Z powodu braku nadzoru nad producentem nie może być mowy o uznawaniu polskich atestów w krajach UE. W 2007 r. miał powstać europejski

system nadzoru nad materiałami kontaktującymi się z wodą – EAS (European Acceptance Scheme). System ten miał wdrożyć zalecenia dyrektywy 98/83/EC, dotyczącej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz dyrektywy 89/106/EEC, dotyczącej wyrobów budowlanych. Termin ten nie został dotrzymany, a jego realizacja odsunęła się do 2012 r. Obecnie poszczególne państwa członkowskie UE stają własne krajowe systemy dopuszczania materiałów i wyrobów stykających się z wodą przeznaczoną do spożycia. W warunkach tych systemów wyroby są poddawane badaniom, a decyzja o ich dopuszczeniu oparta jest o krajowe kryteria. Systemy oceny i dopuszczania wyrobów w poszczególnych państwach różnią się między sobą, a różnice stwarzają istotną barierę w handlu wyrobami, które formalnie zostały dopuszczone na rynek w innych państwach członkowskich UE. Ponadto w procesie notyfikacji poszczególnych przepisów nie są wprowadzane zapisy o wzajemnej uznawalności własnych dopuszczeń. Polskie atesty higieniczne nie obejmują oceny na etapie produkcji i są wydawane przez upoważnione jednostki, niemające uprawnień do certyfikacji wyrobów. Jednostki te nie są akredytowane, autoryzowane, ani tym bardziej notyfikowane. Dzięki zapisom zawartym w projekcie ustawy będzie możliwość stworzenia krajowego systemu certyfikacji materiałów kontaktujących się z wodą, spełniającego wymagania UE. Umożliwi to większą konkurencyjność polskich producentów rur i armatury wodociągowej.

Nadzór analityczny zarówno nad jakością wody, jak i nad materiałami i wyrobami kontaktującymi się z nią sprawować będą akredytowane laboratoria. Ustawa umożliwi zarówno nadzór nad jakością pracy tych laboratoriów, jak i powołanie laboratoriów referencyjnych do rozstrzygnięcia spornych kwestii oraz kontroli wiarygodności dokonywanych oznaczeń poprzez prowadzenie badań biegłości.

Do chwili obecnej nie została wdrożona dyrektywa unijna 76/160/EEC [11], dotycząca jakości wody w kąpieliskach, mimo że obowiązuje już nowa dyrektywa 2006/7/EC [12]. W Polsce istotny problem stanowi objęcie właściwym nadzorem jakości wody w górnym biegu rzeki powyżej kąpieliska lub w przypadku kąpieliska zlokalizowanego na wodach stojących – wody w bezpośrednim jego otoczeniu. Nadzór nad jakością wody w tych miejscach prowadzą organy inspekcji ochrony środowiska. Niestety żadna z zainteresowanych tym zagadnieniem inspekcji nie uzyskała funduszy na realizację tych zadań. Dlatego też pilną potrzebą jest określenie zakresu i form współpracy pomiędzy organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej a innymi inspekcjami oraz organami samorządowymi, co powinna umożliwić projektowana ustawa o bezpieczeństwie zdrowotnym wody [9]. W ustawie tej zostanie również zamieszczona delegacja pozwalająca na wydanie przepisu wykonawczego, określającego zasady nadzoru nad jakością wody w basenach kąpielowych. Będzie ona także określała wymagania dotyczące nadzoru prowadzonego przez właściciela/administratora obiektu nad wszelkimi instalacjami wytwarzającymi aerozol wodno-powietrzny o średnicy cząstek 1+5 µm, nie ograniczając go – jak to ma miejsce obecnie – wyłącznie do obiektów użyteczności publicznej. Ponadto ustawa będzie precyzowała wymagania dotyczące postępowania w sytuacjach awaryjnych, które do tej pory w legislacji krajowej nie były uregulowane.

Nadzór nad jakością wymienionych rodzajów wód będzie sprawowany poprzez urzędową kontrolę jakości wody. Kontrola wewnętrzna nad jakością wody w poszczególnych obiektach

będzie natomiast rozszerzona o system zarządzania bezpieczeństwem wody – WSP (Water Safety Plan), prowadzony na wzór HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point) w zakładach produkujących żywność. Polega on na zapewnieniu odpowiedniej jakości i bezpieczeństwa wody przez identyfikację i oszacowanie skali zagrożenia z punktu widzenia wymagań zdrowotnych oraz wystąpienia zagrożeń w tym zakresie w przebiegu wszystkich etapów oczyszczania i dystrybucji wody. Podstawowym celem systemu WSP w ochronie zdrowia ludzi i zapewnienia dobrej praktyki w dostarczaniu wody jest zminimalizowanie zanieczyszczenia ujmowanej wody, ograniczenie lub wyeliminowanie zanieczyszczeń poprzez odpowiednie procesy oczyszczania oraz zapobieganie pogorszeniu jakości wody w sieci wodociągowej i instalacjach domowych podczas jej dystrybucji. Cele te dotyczą wszystkich systemów wodociągowych, niezależnie od wielkości produkcji wody oraz wszelkich obiektów, w których użytkowana jest woda. System WSP opiera się na analizie ryzyka i zarządzaniu nim na wszystkich etapach produkcji, dystrybucji i użytkowania wody. Jest on najsukurszym sposobem zapewnienia bezpieczeństwa dla ludzi i spełnienia wymagań ochrony zdrowia.

W celu osiągnięcia pełnego profesjonalizmu w dążeniu do poprawy jakości wody przewidywane są szkolenia, obejmujące przede wszystkim certyfikowanych próbkobiorców oraz rzeczoznawców sanitarno-higienicznych ds. oceny higienicznej wyrobów i materiałów kontaktujących się z wodą. Kierowane będą one także do osób sprawujących nadzór nad instalacjami wody ciepłej we wszelkich obiektach i urządzeniach wytwarzających aerozol wodno-powietrzny z uwagi na zagrożenie stwarzane przez bakterie z rodzaju *Legionella*.

Bardzo istotnym zagadnieniem, uregulowanym w projektowanej ustawie, jest opracowanie nowoczesnego systemu informowania społeczeństwa o jakości wody, a także zapewnienie doradztwa konsumentom i użytkownikom wody w przypadku niespełnienia przez nią wymagań jakościowych.

Podsumowanie

Obecnie w Polsce działają 17 274 wodociągi, z czego 11 834 dostarczają wodę w ilości mniejszej niż 100 m³/d, a zaledwie 6 – przedsiębiorstwa produkujące ponad 100 tys. m³/d. Tylko woda dostarczana przez duże przedsiębiorstwa wodociągowe spełnia wymagania jakościowe w 100%, natomiast małe wodociągi produkują wodę odpowiadającą wymaganiom w 79,5% [5]. Wyniki te bazują na analizie danych uzyskanych w oparciu o dotychczasowe minimalne wymagania monitoringu przeglądowego. Można przewidywać znaczne zmniejszenie

osiąganych wartości, wynikające z rozszerzenia wymagań dotyczących monitoringu przeglądowego.

W ciągu roku wszystkie przedsiębiorstwa, których woda nie spełnia wymagań jakościowych muszą uzyskać odstępstwo od wymagań. Wydaje się, że jest to bardzo ważny moment, aby podjąć stosowne decyzje dotyczące restrukturyzacji przedsiębiorstw wodociągowych i pozyskania na ten cel środków unijnych. Ponadto zmiany w przepisach będą wymagały przygotowania się wodociągów do pełnej kontroli laboratoryjnej produkowanej wody. Jest to kolejny poważny problem wymagający kompleksowego rozwiązania w skali całego kraju, a nie tylko poszczególnych wodociągów.

LITERATURA

1. Ustawa z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków. DzU z 2006 r. nr 123, poz. 858.
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. DzU nr 61, poz. 417.
3. Ustawa z 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. DzU z 2006 r. nr 122, poz. 851.
4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda przeznaczona do spożycia przez ludzi. DzU nr 203, poz. 1718.
5. Dyrektywa Rady 98/83/EC z 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia. Council Directive 98/83/EC of 3 November 1998 on the quality of water intended for human consumption. Official Journal of the European Communities L330/32;5.12.98, pp. 32–54.
6. Norma PN/EN-ISO/IEC 17025:2005. Ogólne wymagania dotyczące laboratoriów badawczych i wzorcowujących.
7. Ochrona Środowiska. Informacje i opracowania statystyczne. GUS, Warszawa 2006.
8. Ustawa z 13 września 2002 r. o preparatach biobójczych. DzU nr 175, poz. 1433.
9. Projekt ustawy o bezpieczeństwie zdrowotnym wody.
10. Dyrektywa Rady z 21 grudnia 1988 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do wyrobów budowlanych. 89/106/EWG.
11. Dyrektywa Rady z 8 grudnia 1975 r. dotycząca jakości wody w kąpieliskach. 76/160/WE.
12. Dyrektywa Rady z 15 lutego 2006 r. dotycząca zarządzania jakością wody w kąpieliskach. 2006/7/WE.

Wichrowska, B., Kanclerz, A., Maziarka, D. Interpreting the Amendments to the Decree of the Minister of Health of 29 March 2007 Regarding the Quality of Potable Water. *Ochrona Środowiska* 2007, Vol. 29, No. 4, pp. 3–10.

Abstract: Basic amendments to the regulations concerning potable water quality (put into effect in virtue of the Decree of the Minister of Health of 29 March 2007) are discussed. The purpose of introducing changes into the system of demands made on water quality parameters (specified in the Decree of 2002 which was still in force) was to ensure compliance with the Directive 98/83/EU of 3 November 1998 that pertained to the quality of tap water. It has been emphasized that the amendments

do not consist in a strict matching of Polish regulations to relevant EU postulates but that the requirements concerning the water quality parameters which exert a direct effect on human health have to be adjusted to reality. It has been stated that the amendments will create the need for water producers to provide full and reliable laboratory monitoring and control of their product, though small waterworks do not seem to be able to establish their own systems of laboratory supervision and full-scale monitoring of the water produced. The problem raises serious concern and calls for joint solutions on a nationwide scale.

Keywords: Potable water quality, regulations, water safety.